

ROLUL FORMĂRII PROFESIONALE CA RESURSĂ ECONOMICĂ

Amar RAVIT¹, manager, Israel
Iulita BÎRCĂ², cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice, Republica Moldova

Cercetarea este dedicată problemelor de formare a resurselor umane calificate în conformitate cu cerințele economiei și societății moderne. Cunoașterea este un factor strategic în dezvoltarea socio-economică a societății, viabilitatea și securitatea acesteia. Mecanismul eficient de transfer de cunoștințe și deprinderi determină oportunitatea utilizării resurselor de muncă în crearea unei societăți competitive. Proprietatea principală a resurselor economice este o raritate în condițiile necesităților ilimitate în bunuri și servicii. Evaluarea economică a resurselor naturale este înțeleasă ca identificarea valorii lor în procesul de producere. Accelerarea progresului tehnologic-științific a condus la o reconsiderare a atitudinii societății față de cunoaștere și educație. Adaptarea la condițiile moderne, unde apar noi progrese și tehnologii zi de zi, a devenit posibil doar cu ajutorul educației și al inteligenței. De aceea, este foarte important să evidențiem politicile de formare a resurselor umane, a specialiștilor de calificare superioară. Scopul studiului constă în cercetarea mediului și pârgghiilor tehnologiilor educaționale moderne în procesul de furnizare a serviciilor educaționale care să răspundă cerințelor dezvoltării economice, sociale, competitive.

Cuvinte-cheie: piața muncii, educație, formarea resurselor umane, instruire, cunoștințe.

THE ROLE OF PROFESSIONAL TRAINING AS ECONOMIC RESOURCE

The research is dedicated to the issues of qualified human resources training in accordance with the requirements of the modern economy and society. Knowledge is a strategic factor in the socio-economic development of society, its viability and security. The efficient transfer mechanism of knowledge and skills determines the opportunity to use work resources to create a competitive company. The main property of economic resources is a rarity under the conditions of limited needs in goods and services. The economic evaluation of natural resources is understood as identifying their value in the production process. Accelerating technological-scientific progress has led to a reconsideration of society's attitude towards knowledge and education. Adapt to modern conditions, where new advances and technologies come day by day, made possible only by education and intelligence. That is why it is very important to highlight human resources training policies and top-level specialists. The aim of the study is to research the environment and leverage of modern educational technologies in the process of delivering educational services that meet the requirements of economic, social and competitive development.

Keywords: labour market, education, formation of human resources, instruction, knowledge.

JEL Classification: A120, H52, I22, I28, O40.

Introducere. Educația sau transferul cunoștințelor, achiziția, crearea și adaptarea informațiilor, aptitudinilor și valorilor reprezintă un factor-cheie pentru dezvoltarea durabilă. La rândul său, aceasta implică o societate de șanse egale, în care toți cetățenii, de-a lungul vieții lor, au acces egal la învățare eficace și relevantă, care este oferită atât în context formal, cât și informal. Istoria omenirii se deapănă de mii de ani și pentru tot acest timp omenirea a acumulat cunoștințe. Informația a fost necesară pentru a învăța cât mai mult despre lume, mediu, societate, pentru a învăța interacțiunea cu ea și pentru a îmbunătăți calitatea propriei vieți. Odată cu evoluarea omenirii, a apărut nevoia de diferențiere a muncii și a cunoașterii, știința a devenit aplicată și cunoașterea a fost specifică. Nimeni nu pune la îndoială, că profesia de medic este utilă societății. Astăzi există mii de profesii și toate acestea sunt necesare și utile oamenilor. Fiecare specialist posedă o anumită particulă de cunoștințe acumulate de omenire și este gata să satisfacă cu ajutorul lor una sau altă nevoie a altor persoane care au solicitat aceste cunoștințe.

¹ ©Amar RAVIT, ravitamur@walla.com

² © Iulita BÎRCĂ, bircaiulita@mail.ru

Gradul de investigare. Savanții occidentali au propus "teoria capitalului uman" pentru a explica legătura dintre educație și economie. Conform acestei teorii, forța de muncă este privită ca orice alt tip de produs, din punctul de vedere al cererii și ofertei. Un alt concept, mai radical, se numește neomarxist. Creatorii săi consideră că educația ar trebui să înobileze în mod activ piața forței de muncă, iar prin aceasta și producția, care duce la schimbarea social-economică. În consecință, propunerea trebuie să depășească cererea de forță de muncă, în special în ceea ce privește structura și calitatea personalului instruit. În anii '80, profesorul american M. Rothschild a creat noua știință – bionomia (știință care cercetează formele de reliefare a manifestării legilor vieții), care privește economia ca un ecosistem unic viabil. Conceptul forte al acestei teorii constă în dobândirea cunoștințelor, educația umană constituie pilonul creșterii eficienței industrial-economice. Învățământul profesional se plasează într-o zonă dificilă și contradictorie. Trebuie să se țină cont de supremația pieței muncii, unde cererea de muncă nu depinde întotdeauna de nivelul de educație și chiar de profesionalismul lucrătorului. Pe de altă parte, trebuie să se țină seama de persoana concretă, de opiniile sale despre viitorul său, despre evoluția și inițiativa acestuia.

Problemele legate de evaluarea rolului educației în formarea capitalului uman, problemele de evaluare a resurselor umane pe piața muncii și conceptul de educație continuă sunt cuprinse în lucrările lui Thurow Lester C. [19], Mincer J. [10], Gary Stanley Becker [2].

Dezvoltarea și implementarea sistemului de management al calității în învățământul superior, abordări inovatoare în educația profesională sunt discutate în mod activ în lucrările unor astfel de oameni de știință ruși și străini precum: Russell W. Schultz[16], A. Gruber, Ralph George Hawtrey[13]. Caracteristicile și analiza relației dintre dinamica pieței muncii și sistemul de învățământ, mecanismul funcționării acestora sunt consacrate activității unor oameni de știință ca: domnul Jesús Fernández-Huertas Moraga [8], Robbie James Totten[14]. În prezent au apărut o serie de lucrări care vizează studierea problemei și determinarea nevoilor economiei pentru specialiștii calificați în condițiile pieței și care discută despre aplicarea practică a metodelor de evaluare a nevoilor în specialiști și de monitorizare a sistemului educațional. Printre acestea se remarcă lucrarea lui Bircă Alic [3], Gribincea Alexandru [9], Sergio Della Pergola [17], Assaf Razin [1], Sammy Amooaha [15], Fertig Michael [4], Harpaz Yossi [7], Herzog Ben [7].

În pofida existenței unor cercetări privind interacțiunea dintre sistemul educațional și piața muncii, multe aspecte trebuie încă cercetate, clarificate și detaliate.

Scopul studiului constă în cercetarea mediului și pârgurilor tehnologiilor educaționale moderne în procesul de furnizare a serviciilor educaționale care să răspundă cerințelor dezvoltării economice, sociale, competitive.

Materiale și metode. Ca bază teoretică și metodologică au fost utilizate conceptele și ideile formulate în lucrările oamenilor de știință din țară și străinătate privind specificul socio-economic al educației, aspectele legate de formarea capitalului uman, comportamentul universităților în condițiile pieței, funcționarea pieței forței de muncă și a serviciilor educaționale și interacțiunea pieței forței de muncă și structurilor educaționale. A fost efectuată analiza studiului motivelor, diferențelor fundamentale dintre sistemul de învățământ modern și cel tradițional. A fost formulat sensul economic al conceptului „serviciu educațional”. A fost dezvoltată utilizarea mecanismelor de piață în formarea principiilor și strategiilor noului model de educație inovatoare. Pe parcursul studiului au fost utilizate diferite metode teoretice și experimentale: analiza literaturii din domeniu (economic, legislativ, psihologic și pedagogic), observarea, interviurile, interogarea, testarea, interviuarea, autoevaluarea activităților, experimentul, studiul și analiza practicii universităților în pregătirea specialiștilor din domeniu.

Rezultatele studiului. Conceptul dezvoltării socioeconomice pe termen lung până în 2020, cunoscut sub numele de *Strategia 2020*, analizează problemele și provocările cu care se confruntă economia și societatea rusă. Una dintre principalele idei ale Strategiei 2020 este utilizarea unor factori de competitivitate anteriori nefolosiți – o înaltă calitate a potențialului uman, un potențial științific. Printre tendințele importante în economia modernă sunt: transformarea inovațiilor în principala sursă de dezvoltare și valorificarea rolului capitalului uman [7, 9].

Dreptul la educație trebuie considerat o condiție necesară pentru realizarea altor drepturi sociale, economice și culturale, precum și un catalizator pentru schimbări sociale pozitive, dreptate socială și pace. După cum s-a menționat mai sus, dezvoltarea competențelor profesionale face obiectul mai multor documente ale OIM [23]. Dreptul la educație este fundamentul formării omului, fixată într-o serie de acte de drept internațional [24] și în legislația majorității țărilor lumii.

În viitorul apropiat, pe lângă bugetul de stat, finanțarea învățământului vocațional va primi susținere

din fondurile provenite din sectorului non statal al economiei: societăți pe acțiuni și întreprinderi de închiriere care sunt direct sau indirect interesate în dezvoltarea unui sistem de formare a forței de muncă. Businessmenii doresc participarea la rezolvarea problemelor vizând conținutul curricular, iar școlile profesionale vor obține o libertate extinsă în rezolvarea problemelor interne și în îmbunătățirea bazei materiale.

Legea despre înțâietatea educației și formarea profesională a tinerilor privind creșterea eficienței producției și economiei stabilește prioritatea lor printre factorii de creștere a nivelului de trai al oamenilor. Dezvoltarea civilizației a atins un nivel în care ideea dezvoltării avansate a educației a devenit o lege, fiind o condiție prealabilă pentru viață. Lucrătorii din domeniul formării cadrelor didactice ar trebui să fie conștienți de faptul că creșterea nivelului de dezvoltare a studenților prin educație, instruire și formare determină creșterea eficienței, productivității muncii și bunăstarea lor personală.

Sistemul sectorului educațional dezvoltat este un factor fundamental în creșterea competitivității unei țări. În prezent, țările se confruntă cu o creștere ascendentă a cererii pentru servicii educaționale, ceea ce indică faptul că crește prestigiul și valoarea educației, în special a învățământului superior. În pofida sectorului dezvoltat al învățământului profesional superior din Israel și alte țări dezvoltate, există anumite contradicții pe piața muncii și piața serviciilor educaționale, care reduc eficiența utilizării capitalului uman atât la nivelul societății, cât și la nivel individual: lipsa cererii pentru acest capital uman acumulat pe piața muncii; deprecierea morală a capitalului uman; asimetria intereselor pieței muncii și a pieței educaționale; un dezechilibru la scara absolvenților, care au beneficiat de o educație profesională superioară, manifestată în prezența unui deficit sau a unui exces al numărului de salariați datorită lipsei unui mecanism convenit cu dinamica cererii economice pentru specialiști și funcționarea sistemului de învățământ profesional.

O trăsătură caracteristică a dezvoltării moderne constă în faptul că cunoștințele capătă o nouă calitate și devin un produs foarte profitabil. Acestea sunt din ce în ce mai utilizate pentru a justifica tipul de economie în care cunoașterea joacă un rol crucial, iar producerea lor este o sursă de creștere social-economică. Experții declară că tranziția de la o economie bazată pe utilizarea resurselor naturale la o economie bazată pe cunoaștere constituie esența secolului XXI. Aceste semne includ, în special, o creștere mai rapidă a investițiilor în cunoaștere decât investițiile în active fixe: în țările OCDE din anii 90 ai secolului trecut – în medie cu 3,4% pe an (au existat 2,2%), de asemenea, constituie 90% din cantitatea totală de cunoștințe primite în ultimii 30 de ani [11].

IDU, calculat de ONU, conține anumiți indici, precum:

- Indicele de speranță pentru viață (Life Expectancy Index - EI).
- Indicele educației (Education Index).
- Indicele veniturilor (Income index).

Indicele nivelului de educație este calculat pe baza a doi indicatori principali. Primul este durata preconizată a antrenamentului, iar al doilea este durata medie a antrenamentului.

Indicele nivelului educației (vezi tabelul 1) este standardizat ca valori numerice de la 0 (minim) la 1 (maxim). Se consideră că țările dezvoltate ar trebui să aibă un minim de 0,8-0,9. Ratingul țărilor lumii este calculat pe baza indicelui nivelului educației. Ultima clasificare a fost elaborată la sfârșitul anului 2018.

Tabelul 1. Ratingul nivelului educației, 2018

Rating	Țara	Index	Rating	Țara	Index
1.	Germania	0,940	7.	Marea Britanie	0,914
2.	Australia	0,929	8.	Islanda	0,912
3.	Danemarca	0,920	9.	Olanda	0,906
4.	Irlanda	0,918	10.	Finlanda	0,905
5.	Noua Zeelandă	0,917	12.	SUA	0,903
6.	Norvegia	0,915	19.	Israel	0,874

Sursa: [18].

În rândul țărilor dezvoltate în domeniul educației se regăsesc: SUA, Elveția, Danemarca, Finlanda, Suedia, Canada, Olanda, Marea Britanie, Singapore, Australia. Ratingul sistemului de învățământ superior este condus de 5 țări cele mai prospere din lume. În cazul în care există resurse pentru educație, unde au cu adevărat nevoie de specialiști de înaltă clasă, salariile sunt înalte. Ratingul este format din: Marea Britanie, Germania, SUA, Australia și Suedia. După nivelul doctorandului în rating, printre primii se află SUA, Australia, Germania, Noua Zeelandă, Marea Britanie (*Docendo discimus*) (tabelul 2).

Tabelul 2. Ratingul țărilor după domeniile studiilor superioare

Direcția educației	Țările preferențiale
Tehnică	China, Germania, Singapore, Suedia, Hong Kong
Economică	SUA, Marea Britanie, Germania, Elveția
Umanitară	Italia, Spania, Marea Britanie, Franța
Juridică	Marea Britanie, SUA, Germania, Australia, Elveția
Medicală	Israel, Elveția, Germania, SUA, Cehia
Științe exacte	Noua Zeelandă, Austria, Suedia, Australia

Sursa: [18].

Unele țări europene [6] sunt gata să învețe străinii și cetățenii lor dacă nu în mod gratuit, apoi pentru un preț pur simbolic. De exemplu, studiarea în Germania va costa un student în mediu circa 500 EUR/an (tabelul 3).

Tabelul 3. Ratingul țărilor după taxa pentru învățământ, USD/an

Țara	Taxa	Țara	Taxa
Australia	25500	Singapore	14900
SUA	25300	Hong Kong	13200
EAU	21500	Japonia	6500
Marea Britanie	19300	Spania	1000
Canada	18500	Germania	650

Sursa: [18]/

Conform rezultatelor sondajelor efectuate de autori, vectorul țărilor preferențiale pentru emigrarea academică din an în an se repetă: America de Nord, Europa, Asia de Sud-Est: Marea Britanie, Canada, SUA, Germania, Franța, Australia, Suedia, Japonia [21].

Astăzi, societatea are nevoie de specialiști de un tip nou, lucrători care posedă capacități de a desfășura activități manageriale și antreprenoriale, de a stabili contacte de afaceri, competențe, inteligență și un nivel ridicat al culturii, precum și o pledoarie pentru creativitatea individuală și abilitatea de a trăi și de a lucra în societatea post-informațională, depășind problema decalajului educației față de cerințele "noii economii". Lipsa serioasă de personal calificat în Occident este evidențiată de importurile lor din ce în ce mai mari din țările Europei de Est, Asia [5; 6]. Imigrația este un proces lung, complicat și costisitor. Pentru ca rezultatul căii dificile să fie un rezultat pozitiv, candidatul trebuie: să aibă răbdare și perseverență aproape infinită; să cunoască limbile străine – limba engleză și încă una; să aibă o profesie sau o abilități solicitate de piață. Majoritatea imigranților se deplasează spre Occident cu permis de muncă (Work Permit). Acesta este exact cazul în care nu sunt necesare studii superioare. Canada încontinuu deschide noi locuri de muncă, are necesitate de resurse umane. Salariile relativ scăzute ale imigranților și atitudinea lor serioasă față de muncă (condiție pentru a trăi în țara viselor) îi determină pe acești angajați să fie cea mai bună alegere pentru angajatori. A doua opțiune pentru ocuparea forței de muncă – prezența unei specialități sau a unei educații bune. Deținătorii unor profesii inedite, înalt calificate sunt apreciați oriunde, inclusiv în Occident.

La Forumul Mondial al Educației (*World Education Forum*) [22] nu iau decizii internaționale, nu intră în tranzacții, nu sunt obligați să dezvolte o viziune comună a viitorului. Forumul reunește pe cei care stabilesc și pun în aplicare politici educaționale în diferite țări (reprezentând aproximativ două treimi din populația lumii): miniștrii educației, prim-miniștri, donatorii educaționali majori, businessmeni care investesc în educație. În ultima perioadă, tot mai mulți reprezentanți de afaceri din IT participă pe forum. Anual participă reprezentanții de la Microsoft, Apple, platforme de educație online cu 100.000 de cursuri de la Udemy, Facebook, Fundația Bill și Melinda Gates. Activitățile utile sunt întotdeauna asociate cu o anumită cunoaștere a contextului în care se desfășoară. În general, nici un specialist calificat nu tinde să cunoască totul. Oamenii au căutat întotdeauna o metodă prin care, fiind în orice context sau în fața oricăror fenomene, să poată cunoaște esența lui. A fi utilă este o metodă de cunoaștere activă a lumii. Ca și învățarea în sine, transformarea este mult mai probabil să se întâmple prin angajarea minților; încurajarea inovării populației; asigurarea sprijinului lor; și lucrează împreună.

Conditio sine qua non. Omenirea are nevoie de inventatori, inovatori, dar aceasta nu este o profesie,

deși oamenii cu o gândire nestandardă sunt cu "2 pași înaintea" celorlalți, mișcă știința și viața [12]. Printre cele mai solicitate profesii sunt: surori medicale, medici, ingineri, programatori IT (Designer 3D), IT-ingineri și analitici (freelancer Upwork), specialiști în construcții civile, specialiști în baze de date (Data Science) și TIC, contabili, stomatologi, farmaciști, ingineri-tehnologi, specialiști în electronică, ingineri-chimiști, ingineri-mineri și specialiști în tehnologia petrochimică, psihologi, rengenologi, logopezi, otolaringologi, bucătar-șef, marketolog-analiști, biotehnolog, urbanist, operator de roboți medicali, arhitecți de sisteme vii, specialiști în foresight etc.[20].

Concluzii. Eficiența procesului de pregătire a resurselor umane, educației este, în mod tradițional, considerată ca fiind eficiența formării și utilizării specialiștilor, respectiv eficiența internă și externă. Această abordare se datorează faptului că costul serviciilor educaționale este încorporat într-o forță de muncă calificată, care servește drept legătură între sfera educației vocaționale și sfera producției sociale.

Absolvenții instituțiilor de învățământ (1, 2, 3 treaptă) trebuie să posede unele caracteristici specifice, ca: gândire flexibilă, memorie bună, multitasking, imaginație dezvoltată, exprimarea gândurilor clar, competențe interpersonale, munca în echipă etc. (soft skills).

Este necesar să învățăm nu doar a gândi, ci și cum să gândim. Gândirea non-standard se manifestă numai prin dezvoltarea abilităților individuale, care necesită individualizarea și diferențierea indispensabilă în învățare. Individualizarea este posibilă numai cu computerizarea completă, atunci când fiecare elev are propriul curriculum, bazat pe modul de module și ținând seama de capacitățile personale și psihologice.

Singura modalitate de gestionare rațională a procesului de învățare este studierea prin identificarea contradicțiilor în compunerea cunoștințelor existente în vederea rezolvării lor ulterioare.

Eficiența procesului de învățare poate fi evaluată prin formularea unui control pedagogic. Rezultatele controlului sunt necesare nu numai pentru a evalua realizările studenților, dar și pentru a îmbunătăți activitatea universității în sine, prin "feedback". Se pot distinge patru funcții de control: diagnosticare, instruire, organizare și educație. Studenții studiază sârguincios, profund dacă vor fi monitorizați obiectiv. Abolirea examenelor și a altor forme de control conduce la o motivație slabă pentru învățare și la un nivel scăzut de cunoștințe. Controlul pedagogic bine organizat are un efect educațional deosebit. Verificarea ajută la îmbunătățirea cunoștințelor, le face mai clare și sistematizate, promovează dezvoltarea memoriei și gândirii.

Cea mai corectă metodă de verificare este testul pedagogic. Testul include sarcini de diferite nivele de dificultate, începând cu cea mai ușoară, pe care aproape toate disciplinele trebuie să le răspundă corect și să se încheie cu cele foarte dificile, pe care numai unul sau doi studenți le pot răspunde corect. Pentru a identifica cei mai informați studenți în cadrul testului, se poate include o întrebare, răspunsul la care poate fi dat de o persoană dintr-o mie.

Bibliografie

1. ASSAF Razin. Israel's immigration story: winners and losers+ Israel. In: Economic Review Vol. 15, No. 1 (2018), 73-106
2. BECKER Gary Stanley. Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. In: Journal of Political Economy, Vol.70, No.5, Part 2, 1962, pp.9-49
3. BÎRCĂ Alic. "The human resources management redimension in the context of the association of the Republic of Moldova to the European Union". Doctor habilitatum thesis in economics, Chisinau, 2016.
4. FERTIG, Michael. Migration to Germany: Research questions and first results. RWI Materialien 4, RWI - Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung, 2003
5. GRIBINCEA A., GOLOVATAIA L., BROVCA G. Economie mondială și migrația economică. Chișinău, IRIM, 2014, 253p.
6. GRIBINCEA A., LAZARI S. Imigrația în Uniunea Europeană: probleme și soluții. În: revista Administrarea Publică, nr. 1, 2016, pp.97-106.
7. HARPAZ Yossi, Herzog Ben. Global Citizenship Observatory. Edinburgh: University Law School, 2018.
8. Jesús Fernández-Huertas Moraga Essays on International Migration: Dissertation. Columbia University, 2008
9. LAZARI S., BÎRCĂ Iu., GRIBINCEA A. Convergența migrației la exigențele Uniunii Europene. În: revista Economie și Sociologie. Nr. 1 / 2014. Pp.84-91.
10. Mincer J. Schooling. Experience and Earnings. – New York: National Bureau of Economic Research, 1974.
11. OCDE. Migration. Policy. Practice. Vol. IX, Number 2, April–June 2019.

- http://publications.iom.int/system/files/pdf/mpp_38.pdf
12. Professions asked. <http://www.aif.ru/boostbook/vostrebovannye-professii.html>.
 13. RALPH George Hawtrey. Capital and Employment. Longmans, Green and Company, 1937, 348 p.
 14. ROBBIE James Totten. Security and United States Immigration Policy. Los Angeles: University of California, 2012.
 15. SAMMY Amooaha. The mass immigrations to Israel. <https://doi.org/10.1080/13531040801902708>
 16. SCHULTZ Russell W. The effects of undocumented immigration on the employment opportunities of low skill natives in the united states. Colorado, 2012
 17. SERGIO Della Pergola. When Scholarship Disturbs Narrative. https://www.researchgate.net/publication/300003279_Israeli_ImmigrationEmigration
 18. The level of education in the world. <https://evroportal.ru/immigratsiya/uroven-obrazovaniya-v-mire-reytingi-stran/>.
 19. THUROW Lester C. The Future of Capitalism: How Today's Economic Forces Shape Tomorrow's World. 1996
 20. Training of the workforce. https://www.bbc.com/business/2013/04/130326_wanted_migrants_clickable#anchor_job1
 21. Țările preferențiale pentru emigrarea academică. <https://osvitoria.media/ru/opinions/kudy-pryamuye-shkola-golovni-trendy-v-osviti-2019-2/>.
 22. World Education Forum. <https://www.theewf.org/theme>
 23. UNESCO. *Education and skills for inclusive and sustainable development beyond 2015*. New York: UN Sytem Task team on the post-2015 UN development agenda, 2012. World Education Forum. <https://www.theewf.org/theme>.
 24. Всеобщая декларация прав человека. Принята резолюцией 217 А (III) Генеральной Ассамблеи ООН от 10 декабря 1948г. https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml